

UCHWAŁA NR 53/2022
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 1 sierpnia 2022 r.

w sprawie sprawozdania partii politycznej Wolni i Solidarni
o źródłach pozyskania środków finansowych w 2019 r.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 38a ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38a ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 372)

postanawia

odrzuć sprawozdanie partii politycznej Wolni i Solidarni o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2019 r., **z powodu** naruszenia art. 35 ust. 2 ustawy o partiach politycznych.

Uzasadnienie

Partia polityczna Wolni i Solidarni (EwP 366) przedłożyła Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2019 r. z zachowaniem terminu określonego w art.38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych.

Sprawozdanie zostało sporządzone według wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz. U. poz. 269).

Żaden z uprawnionych podmiotów, wymienionych w art. 34a ust. 5 w związku z art. 38a ust. 1 ustawy o partiach politycznych, nie zgłosił zastrzeżeń do sprawozdania.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie przedłożonego sprawozdania stwierdziła, co następuje.

W sprawozdaniu o źródłach pozyskania środków finansowych partia polityczna Wolni i Solidarni wykazała, że w okresie sprawozdawczym pozyskała środki w kwocie 77 230,00 zł. Dalej Partia wykazała, że środki te pochodziły:

- ze składek członkowskich w kwocie nieprzekraczającej od jednej osoby w jednym roku wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników, wpłaconych na rachunek bankowy Partii: 730,00 zł;
- z darowizn pieniężnych od osób fizycznych, wpłaconych na rachunek bankowy Partii: 76 500,00 zł.

Jednocześnie w pozycji I pkt 1 sprawozdania Partia wykazała jednak, że łącznie od osób fizycznych pozyskała jedynie 730,00 zł.

Partia nie wykazała by w okresie sprawozdawczym przyjmowała jakiegokolwiek inne wartości czy to pieniężne, czy niepieniężne. W pozostałych pozycjach tej części sprawozdania wykazane zostało 0,00 zł.

Partia w sprawozdaniu wykazała poza tym, że posiadała w 2019 r. rachunek bankowy o nr 51 1020 1026 0000 1802 0292 5238, prowadzony w PKO BP S.A. W pozycji I sprawozdania nie ujawniła jednak w jakiej wysokości środki finansowe gromadziła na tym rachunku w okresie sprawozdawczym.

Do sprawozdania Partii nie dołączono wszystkich dokumentów wymaganych przepisami wskazanego wyżej rozporządzenia Ministra Finansów z 18 lutego 2003 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym: umowy rachunku bieżącego Partii, umowy rachunku bankowego Funduszu Wyborczego oraz wykazów osób wpłacających składki i darowizny na jej rachunek bieżący.

Z analizy historii rachunku bieżącego Partii wynika jednak, że łączna kwota przychodów/wpływów Partii w 2019 r. wynosiła 44 300,00 zł, a nie 77 230,00 zł, jak Partia Wolni i Solidarni wykazała w swoim sprawozdaniu finansowym. Środki te gromadzone były na rachunku bankowym Partii.

Z uwagi na charakter opisów wpłat dokonywanych na rzecz Partii oraz na brak wykazów osób dokonujących wpłat składek członkowskich i darowizn na rzecz Partii, wymaganych przywołanym wyżej rozporządzeniem Ministra Finansów, Państwowa Komisja Wyborcza nie była w stanie dokonać zaszeregowania poszczególnych wpłat do odpowiednich pozycji sprawozdania Wolnych i Solidarnych, a tym samym potwierdzić, czy Partia nie pozyskiwała środków pochodzących np. z działalności własnej, o której mowa jest w art. 27 ustawy o partiach politycznych. Ponadto, w okresie sprawozdawczym, na rachunek bieżący Partii, z rachunku Komitetu Wyborczego Wolni i Solidarni, uczestniczącego w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w 2018 r., przelane zostały środki w kwocie 75,00 zł tytułem uregulowania względem Partii faktury za prąd w lokalu Partii, z którego korzystał ten Komitet.

Mając powyższe na względzie Państwowa Komisja Wyborcza dwukrotnie zwróciła się do Partii o wyjaśnienia pismami o nr ZKF-413-80/20 z 6 sierpnia 2019 r. i z 8 września 2019 r. Pisma te pozostały jednak bez odpowiedzi.

Załączona do sprawozdania dokumentacja finansowa pozwala jednak stwierdzić, że wpłaty od osób fizycznych dokonywane na rzecz Partii w okresie sprawozdawczym, zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, pochodziły od obywateli polskich, mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej; mieściły się w dopuszczalnym limicie wpłat od jednej osoby fizycznej, określonym w art. 25 ust. 4 tej ustawy; a ich forma była zgodna z określoną w jej art. 25 ust. 5. Z dokumentacji tej nie wynika by Partia przyjmowała środki z niedozwolonych źródeł.

W części sprawozdania dotyczącej Funduszu Wyborczego Partia wykazała, że w okresie sprawozdawczym pozyskała na ten Fundusz przychody/wpływy w kwocie 525,80 zł, pochodzące z rachunku bieżącego Partii, wpłacone tytułem uregulowania opłat bankowych. Partia nie wykazała jednak ani numeru rachunku bankowego tego Funduszu, ani danych banku prowadzącego ten rachunek. Z dokumentów załączonych do sprawozdania Partii, co potwierdza także uchwała Nr 330/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 listopada 2019 r. w sprawie sprawozdania partii politycznej Wolni i Solidarni o źródłach pozyskania środków finansowych w 2018 r., wynika, że był to rachunek o nr 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666, prowadzony w PKO Bank Polski S.A. W związku z tym, że Partia nie załączyła umowy bankowej otwarcia tego rachunku niemożliwe było potwierdzenie tego na podstawie tejże umowy, jak i sprawdzenie w umowie tego rachunku czy zostało do niej wprowadzone zastrzeżenie, o którym jest mowa w art. 49g pkt 1 ustawy o partiach politycznych, a mianowicie że wpłaty na rzecz Funduszu Wyborczego partii mogą być dokonywane tylko w sposób określony w art. 36a ust. 3 tej ustawy, tj. jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.

Do dnia podjęcia tej uchwały – tak, jak miało to miejsce w roku 2018 – Partia nie powiadomiła Państwowej Komisji Wyborczej o utworzeniu tego Funduszu, mimo że była do tego zobowiązana regulacją art. 35 ust. 3 przywoływanego aktu prawnego.

Z historii rachunku bankowego Funduszu wynika, że jego saldo w dniu 1 stycznia 2019 r. było ujemne i wynosiło (-)240,00 zł. Jak wskazano wyżej, w okresie sprawozdawczym na rachunek ten Partia pozyskała ze swojego rachunku bieżącego środki w łącznej kwocie 525,80 zł, tytułem uregulowania opłat bankowych. W 2019 r. opłaty bankowe za prowadzenie rachunku jej Funduszu Wyborczego łącznie z zaległościami z poprzedniego okresu sprawozdawczego, wyniosły 508,62 zł (koszty bankowe za 2019 r. wyniosły 268,62 zł) i w takiej kwocie powinny zostać wykazane

w pozycji B części sprawozdania dotyczącej Funduszu Wyborczego Partii. Stan tego rachunku bankowego na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosił 17,18 zł.

Partia Wolni i Solidarni zarejestrowała komitet wyborczy w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w 2019 r. Jak wynika z Komunikatu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie sprawozdań finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 13 października 2019 r. Komitet ten nie dopełnił obowiązku wynikającego z art. 142 § 1 Kodeksu wyborczego, dotyczącego złożenia sprawozdania finansowego o swoich przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych. Tym samym niemożliwe było zbadanie sprawozdania tego Komitetu przez biegłego rewidenta.

Niezłożenie przez Komitet Wyborczy Wolni i Solidarni sprawozdania uniemożliwiło Państwowej Komisji Wyborczej stwierdzenie, czy nie pozyskał on i nie wydatkował środków finansowych w sposób niezgodny z przepisami Kodeksu wyborczego, których naruszenie skutkuje odrzuceniem sprawozdania finansowego Partii. W szczególności niemożliwe było ustalenie czy Komitet nie przyjął środków finansowych pochodzących z innego źródła niż z Funduszu Wyborczego Partii Wolni i Solidarni, co oznaczałoby finansowanie udziału tej Partii w wyborach z pominięciem jej Funduszu Wyborczego i na podstawie art. 38a ust. 2 pkt 5 ustawy o partiach politycznych skutkowałoby odrzuceniem jej sprawozdania finansowego. Zatem w przypadku, w którym komitet utworzony przez partię polityczną nie złożył sprawozdania finansowego, uzasadnione jest domniemanie, zgodnie z którym doszło do wydatkowania przez partię środków finansowych na jej udział w wyborach z naruszeniem obowiązujących przepisów ustawy o partiach politycznych (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r., III SW 8/12). Nieudokumentowanie przez Partię, że jej finansowanie odbywało się zgodnie z przepisami ustawy o partiach politycznych, potwierdza tylko, że Partia wydatkowała w okresie sprawozdawczym, w sposób niezgodny z prawem, środki finansowe na udział w wyborach utworzonego przez siebie komitetu. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 22 września 2008 r., III SW 7/08, brak wyjaśnienia niezgodności finansowych przez partię rodzi domniemanie faktyczne dokonania naruszeń i pozwala na odrzucenie sprawozdania (por. postanowienie z 14 października 2008 r., III SW 10/08).

Należy także zaznaczyć, że regulacja przywołanego wyżej art. 38a ust. 2 pkt 5 ustawy o partiach politycznych ma charakter kategoriyczny i nie pozostawia żadnego

marginesu ocen, np. uwzględniania tego czy naruszenie wskazanych przepisów nastąpiło w sposób umyślny, czy naruszenia te powodowane były niezajomością przepisów ustawy o partiach politycznych, a także wysokości środków pozyskanych lub wydatkowanych na kampanię wyborczą z pominięciem Funduszu Wyborczego partii. Co więcej, to, że przepisy ustawy o partiach politycznych określające podstawy odrzucenia sprawozdania finansowego partii, mając charakter kategoryczny, nie uzależniają obowiązku odrzucenia sprawozdania od wysokości sumy przekroczenia, w związku z czym, każde naruszenie wskazanego w nich przepisu skutkuje odrzuceniem sprawozdania Sąd Najwyższy stwierdził wielokrotnie (zob. postanowienia SN z 4 sierpnia 2006 r., III SW 10/06, z 22 maja 2001 r., III SW 12/01, z 2 września 2005 r., III SW 9/05, z 17 września 2004 r., III SW 37/04, z 22 września 2006 r., III SW 20/06, z 1 października 2007 r., III SW 7/07).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 23 lutego 2016 r., III SW 3/16 wskazał, że „skoro wydatki partii politycznej na cel wyborczy mogą być dokonywane tylko za pośrednictwem Funduszu Wyborczego i w tym celu środki pieniężne przekazywane są na odrębny rachunek bankowy odpowiedniego komitetu wyborczego, a niedopuszczalne jest gromadzenie lub dokonywanie wydatków na kampanie wyborcze z pominięciem Funduszu Wyborczego, to zrozumiałe wydaje się, że Państwowa Komisja Wyborcza nie powinna przyjmować sprawozdania o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego, w sytuacji, gdy sprawozdanie to obrazuje niższe niż w rzeczywistości wydatki na cele wyborcze (...). W tym wypadku nie można rozdzielić odpowiedzialności partii politycznej i Komitetu Wyborczego”.

Państwowa Komisja Wyborcza, jako organ działający wyłącznie w oparciu o regulacje powszechnie obowiązującego prawa i respektujący jego przepisy, na podstawie wskazanych wyżej regulacji ustawowych, zobowiązana była zatem do odrzucenia sprawozdania finansowego Partii Wolni i Solidarni. Takie – oparte *stricte* na przepisach prawa – działanie Państwowej Komisji Wyborczej, zabezpiecza czy to komitety wyborcze, czy partie polityczne przed ewentualnym stronnictwym, dowolnym działaniem Komisji, a Państwową Komisję Wyborczą w przypadkach ewentualnych oskarżeń o takie działanie.

W związku z powyższym, sprawozdanie Partii Wolni i Solidarni za 2019 r. nie mogło zostać przyjęte i należało je odrzucić.

Dodatkowo, wskazane wyżej nieprawidłowości w sporządzeniu sprawozdania Partii, wykazanie w nim danych finansowych nieodpowiadających stanowi faktycznemu, niewykazanie części danych, niezłączenie do sprawozdania wymaganych dokumentów oznacza, że sprawozdanie finansowe Wolnych i Solidarnych

za 2019 r. sporządzone zostało niezgodnie ze stanem faktycznym. Narusza to ustawowy obowiązek sprawozdawczy określony w art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych. Ponadto Partia uchybiła obowiązkowi powiadomienia Państwowej Komisji Wyborczej o utworzeniu jej Funduszu Wyborczego. Zgodnie z art. 38a ust. 2 i 3 przywołanej ustawy, te uchybienia nie stanowią jednak przesłanki do odrzucenia sprawozdania Partii.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla jednak, że odpowiednio prowadzona i ujawniana dokumentacja finansowo-księgowo oraz sporządzone na jej podstawie sprawozdanie finansowe – zarówno partii politycznej, jak i tworzonych przez nią komitetów wyborczych – są jednymi z najistotniejszych przejawów jawności finansowania partii politycznych, będącej elementem prawidłowego funkcjonowania ustroju demokratycznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2006 r., III SW 11/06), znajdującej swoje umocowanie przede wszystkim w art. 11 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Państwowa Komisja Wyborcza, po ustaleniu powyższego na podstawie sprawozdania Partii, dokumentów do niego załączonych, sprawozdania biegłego rewidenta oraz dodatkowych wyjaśnień Partii, postanowiła jak w sentencji.

Od niniejszego postanowienia partii politycznej Wolni i Solidarni przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Sylwester Marciniak

(dokument podpisany elektronicznie)